

**“МЫ ВСЕ РУССКИЕ, А НЕ РОССИЯНЕ”: ОСНОВНИ
СВІТОГЛЯДНІ ВІЗІЇ РОСІЙСЬКОЇ ГРОМАДИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО РЕГІОНУ
(ЗА МАТЕРІАЛАМИ ГАЗЕТИ “РУССКИЙ ВЕСТНИК”)**

Аналізуються основні світоглядні концепції російської громади Західного регіону України, які викладені протягом 2004–2012 рр. у газетних публікаціях “Русского вестника”. Головною метою статті є розглянути ідейні концепти досліджуваної газети. Досліджені основні підходи до визначення термінів “русский”, “россиянин”, “русская земля”, “русский мир” та “русская идея”, які вживаються у статтях видання, що досліджується. Розглянена проблема бачення у газеті російської історії, сучасного стану Росії та перспектив її розвитку. У висновках наголошено на факті поширення на сторінках “Русского вестника” неоімперських ідей та міфів.

Ключові слова: Росія, російська громада, західний регіон України, світогляд, “Русский вестник”, “русский”, “россиянин”, “Русская земля”, “Русский мир”, “Русская идея”, неоімперська ідея.

Pavlo Artymyshyn

**“WE ARE ALL ETHNIC RUSSIANS, NOT RUSSIAN CITIZENS”:
THE MAIN IDEOLOGICAL VISIONS OF THE RUSSIAN COMMUNITY
OF WESTERN UKRAINE (BASED ON THE MATERIALS OF
NEWSPAPER “THE RUSSIAN NEWSLETTER”)**

The results of the theoretical study of the main ideological concepts of the Russian community of Western Ukraine, which were set out in the newspaper articles of “The Russian newsletter” during the period from 2004 to 2012 are presented. The main aim of this article is to examine the ideological concepts of researching newspaper. Such methods of scientific research as analysis, synthesis, comparison, systematization, content analysis are applied in it. In this article both the historiography of the problem and such newspaper of the Russians of Lviv as “The Russian Newsletter” are analyzed. The main approaches for defining of notions “ethnic Russians”, “Russian citizens”, “the Russian land”, “the Russian world” and “the Russian idea” that are used in publications of investigating edition are researched. The problem of investigating newspaper’s visions of Russian history, modernity and future are also considered. It is shown that there are a lot of cultural

* *Павло Артимішин* — аспірант відділу новітньої історії Інституту українознавства імені І. Крип’якевича НАН України. pashalv92@gmail.com

societies which were founded by local Russian activists in Western Ukraine. The primary purposes of functioning of these organizations were supporting the mutual communication between their members as well as preserving their native ethnic identity. At the same time, it is stated that some of press of such Russian communities became peculiar fields for spreading both the pro-Russian ideological conceptions concerning problem of Russian national self-expression and the visions of Russia's past, contemporaneity and future times. It is revealed that the portion of such information materials is dangerous for Ukrainian National Security and may be harmful for this country. In conclusion, it is emphasized that there is propagation of the neo-imperial ideas and myths on pages of "The Russian newsletter" and only strong positions of contemporary European countries can turn these thoughts which recall both the Imperial and the Soviet periods, into unrealized historiosophical declarations of the beginning of the 21st century.

Keywords: *Russia, the Russian community, Western Ukraine, ideology, "The Russian newsletter", "ethnic Russians", "Russian citizens", "The Russian land", "The Russian world", "The Russian idea", neo-imperial idea.*

Становлення громадянського суспільства в Україні, а, отже, — включення до української нації не лише етнічних українців, але й представників інших національних груп, що проживають на території України, спонукає дослідників до опрацювання джерел з історії національних меншин України. Особливо це важливо, коли йдеться про росіян — найчисельнішу національну меншину в Україні, яка, згідно із Всеукраїнським переписом населення 2001 р., становила 17,3% із загальної кількості населення (приблизно 8,4 млн осіб)¹, у той час як російську мову як рідну визнали 29,6% населення².

Дослідження є актуальним і з огляду на проведення Росією в інформаційному просторі протягом останніх років потужної антиукраїнської кампанії, яка, у тому числі, ретранслюється через мас-медіа для росіян і російськомовних осіб, які проживають в Україні, несучи потенційну загрозу українській національній безпеці, зокрема і у західній частині держави, де, попри те, що лише у Львівській області чисельність росіян перевищує 3 %³, розбудована ціла мережа російських товариств із регулярною організацією різноманітних заходів та підготовкою періодичних видань та науково-популярної літератури. Так, лише на Львівщині у 1990–2000-х рр. діяли: Російська громада ім. О. Пушкіна, Асоціація культури та організація "Російський дім" (АКОРД), Асоціація "Слов'яни", Російський молодіжний центр та інші. Будучи, насамперед, органі-

¹ Про кількість та склад населення України за підсумками Всеукраїнського перепису населення 2001 року. — [Електронний каталог]. — Режим доступу: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/>

² Про кількість та склад населення України за підсумками Всеукраїнського перепису населення 2001 року. — [Електронний каталог]. — Режим доступу: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/language/>

³ Про кількість та склад населення України за підсумками Всеукраїнського перепису населення 2001 року. — [Електронний каталог]. — Режим доступу: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/>

заціями, навколо яких гуртуються місцеві представники російської громади із метою взаємного спілкування та збереження рідної їм російської культури, зміст деяких їхніх пресових видань викликає, щонайменше, здивування.

У даній статті ми зосередимось на публікаціях “Русского вестника” — газети російської громади Львівщини, зокрема Російського культурного центру (РКЦ) ім. Пушкіна у Львові, яка поширюється серед всіх російських організацій західноукраїнських областей. Видання містить як матеріали про діяльність цих громад, так і аналітичні статті із політології, історії, економіки, філософії написані і місцевими діячами РКЦ, і власне російськими дописувачами.

Метою даної статті є на основі публікацій “Русского вестника” за 2004–2012 рр. дослідити головні підходи росіян Західної України та російських публіцистів, які публікуються у виданні, до визначення поширених у російському лексиконі понять “русский”, “россиянин”, “русская земля”, “русский мир” та “русская идея” та визначити їхні основні візії історії, сьогодення та перспектив розвитку Росії.

У дослідженні різних аспектів існування російської громади у західноукраїнському регіоні вже маємо певні здобутки в історіографії. До них можна віднести розвідки М. Аберга⁴, Г. Боднар⁵, Я. Бреммера⁶, А. Вилегали⁷, Я. Грицака⁸, О. Друля⁹, А. Матюхіної¹⁰, І. Терлюка¹¹, Й. Янмаата¹², В. Яшина¹³, колек-

⁴ *Aberg M. Paradox of Change: Soviet Modernization and Ethno-Linguistic Differentiation in Lviv, 1945–1989 / M. Aberg // Harvard Ukrainian Studies. — Cambridge: Harvard Ukrainian Research Institute, 2000. — Vol. 24: Lviv: A city in the crosscurrents of culture. — pp. 285–301.*

⁵ *Боднар Г. Національні відносини у Львові в 1950–1970-х роках очима мігрантів із сіл / Г. Боднар // Вісник Львівського університету. Серія історична. — Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. — Вип. 45. — С. 309–331.*

⁶ *Bremmer I. The Politics of Ethnicity: Russians in the New Ukraine / I. Bremmer // Europe-Asia Studies (London). — 1994. — Vol. 46. — № 2. — Pp. 261–283.*

⁷ *Вилегала А. Росіяни та російськомовне населення у сучасному Львові / А. Вилегала. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://mylviv.com/2009/02/rosiyani-ta-rosiyskomovne-naselennya.html>*

⁸ *Грицак Я. Історія двох міст: Львів і Донецьк у порівняльній перспективі / Я. Грицак // Україна модерна. Спеціальний випуск / За редакцією Я. Грицака, А. Портнова, В. Сусака. — Львів–Донецьк: Соціальні ідентичності в сучасній Україні. Київ–Львів: Критика, 2007. — С. 27–60.*

⁹ *Друль О. Асиміляційні та акультураційні процеси у Львові / О. Друль // Незалежний культурологічний часопис “І” (Львів). — 2002. — Ч. 23. — С. 175–196.*

¹⁰ *Matyukhina A. W sowieckim Lwowie. Życie codzienne miasta w latach 1944–1990 / A. Matyukhina. — Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2000. — 173 str.*

¹¹ *Терлюк І. Росіяни західних областей України (1944–1996 рр.). Етносоціальне дослідження / І. Терлюк. — Львів: Центр Європи, 1997. — 176 с.*

¹² *Janmaat J. Nation-building in post-Soviet Ukraine: Educational policy and the response of the Russian-speaking population / J. Janmaat. — Utrecht: Royal Dutch Geographical Society, 2000. — 233 p.*

¹³ *Яшин В. Обличчям до “Іншого”: релігійна громада УПЦ (МП) в соціокультурному просторі Львова / В. Яшин // Схід-Захід: Історико-культурологічний збірник*

тивне видання співробітників Інституту історії України НАН України¹⁴. Однак матеріали “Русского вестника” вводяться в науковий обіг чи не вперше.

Ми усвідомлюємо, що ідеї, опубліковані у газеті, підтримуються не усіма читачами та членами російських організацій. Особливо критично вони сприймаються молодшим поколінням, яке якщо й ідентифікує себе із Росією, то лише на рівні культурних зв'язків та традицій, політично асоціюючи себе із Україною та її європейським вибором¹⁵. Однак частина із членів російської громади Львова, особливо старшого покоління, ці концепції підтримує, а, отже, це вже є однією із причин, чому варто із ними ознайомитись предметніше, адже чимало з них безпосередньо зачіпає і питання майбутнього України та відносин останньої із Росією.

Визначення “русского” та “российского”. Поняття “русской земли”, “русского мира” та “русской идеи”

Із приходом у Росії на президентський пост Володимира Путіна у 2000 р., коли розпочався державний курс на “відродження сильної Росії”, супроводжуваний пропагандою в медіа, у тамтешньому інформаційному просторі щораз частіше почали фігурувати дискусії стосовно різного значення визначень “русского” та “российского” та з'явилися поняття “Русской земли”, “Русского мира” та “Русской идеи”, які із середини 2000-х рр., із подачі Олександра Дугіна (політолога-публіциста, прихильника фашистських ідей націонал-більшовизму та “неоевразійства”), Олександра Проханова (письменника, поборника російського імперського націоналізму, прихильника Йосифа Сталіна, якого навіть пропонував канонізувати згідно із православними канонами¹⁶), московського патріарха Кирила та за підтримки російської політичної еліти потрапили до науково-аналітичних видань, і стали частиною наукового апарату російських провладних вчених-гуманітаріїв. Недивно, що незабаром ця термінологія опинилась і на сторінках преси громад російської діаспори. Використовуючи її у своїх публікаціях, зокрема у львівському “Русскому вестнику”, автори не лише прагнули пояснити ці словесні ідеологеми власне росіянам, але й створити міф

(Харків). — 2009. — Вип. 13–14: спеціальне видання: Історична пам'ять і тоталітаризм: досвід Центрально-Східної Європи. — С. 249–274.

¹⁴ Касьянов Г., Смолій В., Толочко О. Україна в російському історичному дискурсі: проблеми дослідження та інтерпретації / Г. Касьянов, В. Смолій, О. Толочко. — Київ: Б. в., 2013. — 128 с.

¹⁵ Яриш О. Росія у Львові: біженці, ненависть і Каїн. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ipress.ua/articles/rosiya_u_lvovi_bizhentsi_nenavyst_i_kain_150917.html

* Оскільки в українській мові для позначення цих обидвох понять, у кожен з яких носії російської мови часто вкладають різні, а то і протилежні сенси, існує єдине визначення “російського” (російська мова, росіянин як позначення водночас і етносу, і громадянина Росії тощо), з метою розрізнення вживатимемо їх мовою оригіналу, де це необхідно і принципово.

¹⁶ Сталіна пропонували причислити к лику святих. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://lenta.ru/news/2015/06/18/stalin/>

прив'язки до цих концептів окрім росіян ще й, як мінімум, українців, білорусів. Розглянемо ці поняття детальніше.

Одним із найважливіших питань, які піднімаються на сторінках “Русского вестника” є проблема самоназви із якою себе співвідносять чимало дописувачів та читачів цієї газети. Дискусійним є аспект співвідношення понять “русского” та “российского” у контексті найменування народу, який становить національну більшість у сучасній Росії та формує чисельні групи національної меншини у Білорусії та Україні. Можемо виділити низку підходів у розгляді цього “російського” (чи то “русского”) питання у газеті.

На думку одного із дописувачів видання, вищезгадані поняття не містять одного і того ж сенсу, і часто помилково вважаються синонімами. За його переконанням, визначення “русского” на стільки ж вужче за поняття “російського”, як визначення “італійця” за поняття “апеннінець”, чи поняття “вірменин” за визначення “кавказця”, а відтак їхні сенсові навантаження відмінні. Більше того, поняття “росіянин” у контексті назви корінного народу Росії автором вважається принизливим, адже, якщо “русские”, за його переконанням, є “генетичними та духовними нащадками Георгія Змієборця, Олександра Невського і Федора Ушакова, Сергія Радонежського і Серафима Саровського (православних святих — П.А.)”, то “россияне” — люди без такого коріння, а, отже, — і без “русского” духу, спорідненого із традиціями “Святої Русі” та православ'ям, і саме збереження останнього виступає запорукою збереження “русской” ідентичності та культури¹⁷. У цьому випадку межа між “русским” та “россиянином” розглядається досить абстрактно та нечітко, а основним критерієм поділу є не менш абстрактний “русский дух”.

У ще одній статті анонімний автор поняттям “русского” позначає етнос, який завдяки своїй значній чисельності та власному “глибокому духовному розвитку” був і залишається “державоформуєчим” у Росії, а “россиянином” — щось “безлике”, “розмите” та “невизначене”, таке, що загрожує “русскому” народу розчиненням у собі, а, отже, — зникненням із історичної арени¹⁸.

В інших публікаціях газети знаходимо дещо ширше визначення “русского”, згідно із яким це поняття необхідно розглядати з точки зору формування “триєдиного “русского” племені” (чи народності), яке сформувалось “на великих “русских” рівнинах від Карпат і до Тихого океану” та характеризувалось “генетичною, етнічною, православно-культурно-цивілізаційною спільністю”, і навіть після її розпаду на три народи (російський, український та білоруський) ментально та етнічно залишилось “однією великою сім'єю”¹⁹. За такого підходу поняття “російського” позначає один із вищезгаданих народів (“великоросів”), що сформувався на основі “русской общности”, яка нібито політично існувала в

¹⁷ Язерян Г. Мы все русские, а не россияне... // Русский вестник (Львов). — 2004. — № 1 (64). — январь. — С. 4.

¹⁸ Мы русские, а не россияне // Русский вестник (Львов). — 2008. — № 4 (115). — апрель. — С. 7.

¹⁹ Болотов А. Над Святой Русью тревожный звон колоколов: демография — главная проблема национальной безопасности / А. Болотов // Русский вестник. — 2004. — № 4–5 (67–68). — апрель–май. — С. 7.

минулому (у часи “Святої Русі”, державні традиції якої, мовляв, успадкувала Московська держава, а згодом — Російська імперія та СРСР), але на етнічному (“братство східних слов’ян”), і, особливо, на культурному (мова, історія, релігія (православ’я)) рівнях продовжує існувати²⁰. Звідси — й постійні наголошування у статтях на “братстві східнослов’янських мов та культур”, “зміцненому” спільною історією²¹. Однак, чомусь у цьому “братстві” не знаходиться місця для самобутніх української та білоруської культур поза “великоросійським” контекстом, що наводить на думку про те, що автори, які проголошують такі тези, пишуть не стільки про минуле, як про бажану для них геополітичну перспективу.

Згідно із ще одним підходом поняття “русский” позначає той етнос, який сформувався головню на основі “великоросійської” гілки східного слов’янства (“древнерусской народности”) із певними впливами інших народів, а “россиянин” — громадянина Росії, який необов’язково є етнічним “руським”, тобто йдеться про найменування політичної російської нації, яка складається як із власне “руських”, так і татар, інгушів, башкирів, чеченців та інших народів, що проживають в Росії²².

Близьке до вищезгаданого розуміння висловив Михайло Кирилов — директор “Російського культурного центру” на Рівненщині, який зазначав, що “русский” у значенні іменника — це визначення національності, а у значенні прикметника — те, що належить “руським” (мова, культура тощо). Натомість “россиянин” позначає громадян Росії, а прикметник “российский” — те, що належить офіційній Росії (в межах її кордонів) та її громадянам²³.

Принагідно зауважимо, що суміжною є позиція російського історика та політолога О. Неменського, наукового співробітника Інституту слов’янознавства РАН, який свого часу висловив ідею розрізнення поняття “Русской земли” як території традиційного поширення “русской” (із посилом до традицій Київської Русі) культури та “канонічної православної церкви” (Російської православної церкви — П.А.), що окрім власне Росії охоплює терени України, Білорусії та частини Казахстану, на протипагу терміну “Российская земля”, який позначає офіційну російську територію²⁴.

²⁰ Великороссы // Русский вестник (Львов). — 2005. — № 1 (76). — январь. — С. 7.

²¹ Наприклад, див.: Астахов А. Три страни — один народ / А. Астахов // Русский вестник (Львов). — 2004. — № 6 (69). — июнь. — С. 7; Константинов А. Соцветие двух культур / А. Константинов // Русский вестник (Львов). — 2004. — № 3 (66). — март. — С. 2; Труханенко А. Прекрасная необходимость / А. Труханенко // Русский вестник (Львов). — 2004. — № 4 (66). — апрель-май. — С. 4 та інші.

²² Васильев Н. О русских и русскости / Н. Васильев // Русский вестник (Львов). — 2004. — № 12 (75). — декабрь. — С. 4.

²³ Кириллов М. Наследники Древней Руси / М. Кириллов // Русский вестник (Львов). — 2010. — № 4 (139). — апрель. — С. 5.

²⁴ Неменский О. Русский мир и Русская земля: территориальный аспект русской идентичности / О. Неменский // Русская идентичность на постсоветском пространстве / Под ред. С.Ю. Пантелеева. — Москва: ИнфоРос, 2008. — С. 35.

Подібні думки у своїй промові озвучив патріарх Російської православної церкви (РПЦ) Кирил (Гундяєв), під час урочистої літургії в Успенській Києво-Печерській Лаврі влітку 2010 р., і уривки якої були опубліковані на сторінках “Русского вестника”. З-поміж іншого наголошувалось, що поняття “россиянин” було скомпроментоване “Б. Єльциним та його свитою” у 1990-х рр., натомість визначення “русского” стосується як корінного народу Росії, так і усіх тих, хто вважає себе носієм “русских” духовних та православних цінностей, а, відтак, — представником т. зв. “Русского мира”, що, за словами патріарха, “вийшов із спільної Київської купелі Хрещення, існує на рівні віри, інтелекту, духовності та культури”, є “об’єктивною реальністю, чудовим духовним і культурним явищем, породженим Православною Церквою”²⁵. При цьому, якщо визначення “россиянства” охоплює, за переконанням К. Гундяєва, лише офіційну територію Російської Федерації, то “русскость” поширюється на ареал поширення православних цінностей: власне Росію, Україну, Білорусію та інші країни, де проживають люди, які сповідують принципи “русской” культури. Однак, і в цьому випадку не передбачається можливість названих держав мати свою мову, історію та власну Помісну церкву, яка б не підпорядковувалась Московському патріархату.

До речі, саме поняття “Русский мир” було введено у офіційний російський та російськомовний лексикон у 2007 р., після створення указом президента РФ однойменного фонду, що ознаменувало початок реалізації світськими то духовними очільниками Росії нового глобального проекту, який би був “російською альтернативою” до проектів країн Заходу²⁶. Коли К. Гундяєв став патріархом РПЦ у 2009 р., він перетворився на одного із найактивніших промоутерів ідеї “Русского мира”. Відтоді цей концепт став ідейною основою для формування стратегії зовнішньої політики Росії та діяльності російських громад у діаспорі. Водночас і засобом, і метою цієї політики стало здійснення т. зв. “русской идеи”, яка у “Русському вестнику” подається як “збереження і ствердження православ’я як основи світовідчуття і влаштування особистого, суспільного та державного життя [...] при збереженні національних традицій [...], народозбереження, незалежності та відгородження від зовнішніх посягань, включно із духовною агресією”, що має відродити “історичну Росію”, яка, мовляв, територіально значно більша за її офіційні межі²⁷.

Отже, існує ціла низка підходів до розуміння та розрізнення понять “русский” та “россиянин” чи “российский”, однак, так чи інакше, за абстрактними, на перший погляд, філософсько-релігійними роздумами прихильників “русскости” та православ’я стоять конкретні геополітичні проекти північно-східного сусіда, у яких самостійне існування географічно найближчих до Росії країн Європи не є бажаним, більше того — не передбачається.

²⁵ Бондаренко В. Православие как символ русскости / В. Бондаренко // Русский вестник (Львов). — 2010. — № 10 (145). — октябрь. — С. 6–7.

²⁶ Указ Президента Российской Федерации о создании фонда “Русский мир” // Русский вестник (Львов). — 2007. — № 8 (107). — август. — С. 1.

²⁷ Недоступ А. Русская идея: в поисках окончательной формулировки / А. Недоступ // Русский вестник (Львов). — 2011. — № 1 (148). — январь. — С. 2.

Концепції бачення минулого, теперішнього та майбутнього Росії

Ще одним із найважливіших питань, які порушуються на сторінках “Русского вестника”, є питання минулого Росії, її теперішнього становища та майбутніх перспектив. Щоправда, при викладі історії Росії бачимо досить специфічний підхід, в якому проявляються: ностальгія за імперським минулим та бажання його ідеалізувати за допомогою ігнорувань та перекручувань цілого пласту історичних фактів; пошук внутрішніх та зовнішніх ворогів на кожному етапі історії; сподівання на відродження Російської імперії у недалекому майбутньому.

Вся російська історія постає у газетних публікаціях як своєрідна синусоїда, у якій на зміну становленню та розвитку державності “русской цивилизации” приходили розпад та занепад. Так, епоха існування могутнього державного утворення Київської Русі, яка на сторінках видання подається як “спільна колиска трьох східнослов’янських народів” (російського, українського та білоруського)²⁸, завершилась розпадом цієї держави на дрібніші князівства, а згодом — і захопленням останніх монгольською ордою²⁹. Крізь призму зображення міфологізованих перемог Олександра Невського та Дмитра Донського, а також правління князів Північної Русі XV–XVI ст. (т. зв. “збирателей земель “русских”” та Івана IV Грозного) демонструється формування та існування Московської централізованої держави, що виникла на північно-східних теренах колишньої Русі, і, нібито, продовжила традиції останньої. Ця держава теж зазнала нелегких випробувань історії, переживши роки т. зв. “Смути” та воюючи із своїми західними та південними сусідами, проте, із початком правління Петра I, вкотре встала на шлях розквіту, перетворившись в імперію, що проіснувала до 1917 р., знову ж таки, занепавши внаслідок внутрішньо- та зовнішньополітичних криз, які мали місце у цій державі напередодні та протягом Першої світової війни.

Встановлення більшовицької влади в Росії та створення СРСР спочатку оцінюється негативно, навіть характеризується як «падіння “Третього Риму”»³⁰, однак роки правління Й. Сталіна вимальовуються ледь не “золотим віком” історії Росії, черговим позитивним “витком” синусоїди російського минулого, а диктаторський стиль правління у надцентралізованій державі, характерний для часу сталінізму, постає еталонним для російських реалій, а сам “вождь народів” в одній із статей названий “помазаником Божим”³¹. Спроби ж його деяких наступників (М. Хрущова та особливо М. Горбачова) запровадити лібералізацію, яка, мовляв, була неприродною для Росії, завершилась розпадом ще одного російського імперського проекту, на цей раз, — у радянському образі. Цікаво,

²⁸ *Иванов А.* Пётр Толочко: “Историю пытаются подменить мифами” / А. Иванов // Русский вестник (Львов). — 2007. — № 7 (106). — июль. — С. 5.

²⁹ *Моцпан А.* Откуда есть пошла земля украинская / А. Моцпан // Русский вестник (Львов). — 2007. — № 1 (100). — январь. — С. 7.

³⁰ *Игуменья Елисавета с сестрами.* Служить России / Игуменья Елисавета с сестрами // Русский вестник (Львов). — 2007. — № 11 (110). — ноябрь. — С. 6.

³¹ *Проханов А.* Мессианство Путина / А. Проханов // Русский вестник (Львов). — 2012. — № 12 (172). — декабрь. — С. 2.

що як і останнього очільника СРСР М. Горбачова, так і першого президента демократичної Росії Б. Єльцина на сторінках газети зображено виключно як зрадників. Першого з них навіть прирівнюють до Юди Іскаріота³². Відповідно, і 1990-ті рр. зображено як час слабкості “русского духа”, тотальної політичної, економічної, культурної кризи, загрози розпаду держави та нової громадянської війни у Росії. Знаходимо навіть порівняння цього періоду російської історії із часом правління Тимчасового уряду Росії у 1917 р., яке, через відсутність проведення нагальних реформ, обтяжену проблемами на фронтах Першої світової війни, призвело до “Жовтневого перевороту” більшовиків та розгортання громадянської війни³³.

У цьому контексті видається цікавим зображення політичного становища Росії на початку 2000-х рр., коли країну очолив Володимир Путін, який, з одного боку, виступав ставлеником Бориса Єльцина, однак з іншого — будівничим нової політичної системи, яка для деяких дописувачів “Русского вестника” нагадувала часи правління Й. Сталіна, при цьому, у позитивному значенні³⁴. Мовляв, як і свого часу радянський вождь, В. Путін припинив лібералізацію Росії, яка останню лише “обікрала” матеріально та територіально після розпаду СРСР, і, централізуючи державу, розпочав відродження нової “історичної Росії” (є навіть тези про т. зв. “П’яту імперію” — після Київської Русі, Московської держави, Російської імперії та СРСР)³⁵.

Своєрідно у виданні подається візія т. зв. російського “тандему” В. Путіна та Д. Медведєва. Останній постає не як самостійна політична фігура, а як “креатура” Володимира Володимировича (“Путін № 2”), яка, тим не менше, зайнявши посаду президента РФ, зробила спроби проведення власної незалежної політики. Ці спроби, назагал спрямовані на ліберальний курс, оцінюються переважно негативно, і навіть стверджується, що опираючись на “ультралібералів, атлантистів та західників”, Д. Медведєв лише послабив Росію, проклав шлях до захоплення влади т. зв. “п’ятою колоною” (антипутінською опозицією — *П.А.*), і врятувати цю державу може лише повернення на пост президента РФ В. Путіна та відновлення політики “російського консерватизму (на противагу лібералізму та соціалізму), дискурсу про суверенітет Росії, критики однополярного америкоцентричного світу”³⁶, і збереження курсу на захист православ’я від “згубних” західних впливів³⁷.

³² Шурыгин В. Кавалер ордена Иуды / В. Шурыгин // Русский вестник (Львов). — 2011. — № 3 (150). — март. — С. 3.

³³ Проханов А. Великая октябрьская владимиропутинская революция / А. Проханов // Русский вестник (Львов). — 2007. — № 12 (111). — декабрь. — С. 5.

³⁴ Фурсов А. Русский ответ / А. Фурсов // Русский вестник (Львов). — 2012. — № 2 (161). — февраль. — С. 2.

³⁵ Проханов А. Имперский марш избирателей / А. Проханов // Русский вестник (Львов). — 2007. — № 11 (110). — ноябрь. — С. 2.

³⁶ Ребров И. Не только на Украине должен быть нормальный президент, но и в России / И. Ребров // Русский вестник (Львов). — 2010. — № 4 (139). — апрель. — С. 2.

³⁷ Бибииков О. Кретинизм нечистого разума / О. Бибииков // Русский вестник (Львов). — 2012. — № 6 (165). — июнь. — С. 6.

Відтак, обрання Володимира Володимировича на третій президентський термін зображене як точка відліку нового витку історії Росії, чергового зміцнення останньої, “відродження російської зброї [...], заводів і наукової школи”, результатом чого має стати реалізація т. зв. “євроазійського проекту”, ініційованого російським президентом, що має на меті створення т. зв. “Євроазійської імперії”, яка би була альтернативою до ліберального Заходу та зупинила би “наступ на схід” структур Європейського Союзу та НАТО, який Росія вважає загрозливим для себе³⁸.

Отже, пов’язуючи історичне минуле та сьогодення Росії, дописувачі “Русского вестника”, очевидно виконуючи замовлення російської політичної верхівки, водночас формують ідейну концепцію її майбутнього, основна мета якого — створення нової Російської імперії, ядром якої має стати культурно-ментальний простір т. зв. “Русского мира”, а основними базисами функціонування — православні цінності, централізована держава та протистояння “чужорідним” ідеям Заходу (як лібералізму, так і соціалізму). Однак успішність реалізації такої ідеї залежить не лише та не стільки від Росії та її керівництва, але й від позицій країн, на котрі, поки що на рівні ідей, претендує Російська Федерація. Йдеться, насамперед, про Україну, Білорусію, Казахстан, Молдову, Грузію та інші країни регіону. Саме влада та громадяни зазначених держав можуть вирішити долю цього “російського проекту”, посприявши його реалізації, чи, заперечивши, перетворити його на нереалізовану історіософську декларацію початку XXI ст.

Таким чином, у статтях “Русского вестника” — газети, на перший погляд, із суто культурологічно-філософським публіцистичним контентом — поширюються ідеї та концепції, які несуть у собі національну загрозу для української державності. Попри заклики самих же дописувачів цього видання до міжнаціональної співпраці та дружби, своїми публікаціями вони ставлять під сумнів власну щирість і бажання міжнародного примирення. Навпаки, власними твердженнями про існування “Русского мира” чи про необхідність відновлення Російської імперії, вони сприяють відродженню міжетнічних стереотипів минулого та формуванню нових неоімперських міфів, які, будучи своєю чергою опертими на міфи XIX–XX ст., можуть спровокувати глобальне протистояння вже у XXI столітті.

REFERENCES

1. Astakhov, A. (2004, June). *Try strany — ody n narod*. In *Russkyj vestnyk* (L'vov). № 6 (69), p. 7. [in Russian].
2. Bybykov, O. (2012, June). *Kretynyzm nechystoho razuma*. In *Russkyj vestnyk* (L'vov). № 6 (165), p. 6. [in Russian].
3. Bodnar, H. (2010). *Natsional'ni vidnosyny u L'vovi v 1950–1970-kh rokakh ochyma mihrantiv iz sil* [National relations in L'viv in the 1950s–1970s — the view of migrants from the villages]. In *Visnyk L'vivs'koho universytetu. Serii A*

³⁸ Проханов А. Русская альтернатива (конец эпидемии либерализма) / А. Проханов // Русский вестник (Львов). — 2008. — № 1 (112). — январь. — С. 4.

- istorychna* [Visnyk of the L'viv University. Series History]. (Vol. 45, pp. 309–331). L'viv: Ivan Franko National University of L'viv. [in Ukrainian].
4. Bolotov, A. (2004, April/May). *Nad Sviatoj Rus'iu trevozhnij zvon kolokolov: demohrafiia — glavnaia problema natsyonal'noj bezopasnosti*. In *Russkij vestnyk* (L'vov). № 4–5 (67–68), p. 7. [in Russian].
 5. Bondarenko, V. (2010, October). *Pravoslavnye kak symbol russkosti*. In *Russkij vestnyk* (L'vov). № 10 (145), p. 6–7. [in Russian].
 6. Vasylyev, N. (2004, December). *O russkikh y russkosti*. In *Russkij vestnyk* (L'vov). № 12 (75), p. 4. [in Russian].
 7. *Velykorossy*. (2005, January). In *Russkij vestnyk* (L'vov). № 1 (76), p. 7. [in Russian].
 8. Vylegala, A. *Rosiiany ta rosij's'komovne naseleattia u suchasnomu L'vovi*. Access mode: <http://mylviv.com/2009/02/rosiyani-ta-rosiyskomovne-naseleattia.html>, accessed 25 August 2015. [in Ukrainian].
 9. Hrytsak, Ya. (2007). *Istoriia dvokh mist: L'viv i Donets'k u porivnial'nij perspektyvi* [The history of two cities: L'viv and Donetsk in comparative perspective]. In *Ukraina moderna. Spetsial'nyj vypusk: L'viv–Donets'k: Sotsial'ni identychnosti v suchasnij Ukraini* [Modern Ukraine, Special Issue on L'viv–Donetsk: Social identities in contemporary Ukraine]. (Vol. 12 (2), pp. 27–60). [in Ukrainian].
 10. Drul', O. (2002). *Asymiliatsijni ta kul'turatsijni protsesy u L'vovi* [Assimilative and transcultural processes in L'viv]. In *Nezalezhnij kul'turolohichnyj chasopys "Y"* [The Independent cultural journal "Yi"]. (Vol. 23, pp. 175–196). [in Ukrainian].
 11. Yvanov, A. (2007, July). *Piotr Tolochko: "Ystoryiu pytaiutsia podmenyt my-famy"*. In *Russkij vestnyk* (L'vov). № 7 (106), p. 5. [In Russian].
 12. Yhumenyia Elysaveta s sestramy. (2007, November). *Sluzhyt' Rossyji*. In *Russkij vestnyk* (L'vov). № 11 (110), p. 6. [in Russian].
 13. Kas'ianov, H., Smolij, V., Tolochko, O. (2013). *Ukraina v rosij's'komu istorychnomu dyskursi: problemy doslidzhennia ta interpretatsii* [Ukraine in Russian historical discourse: problems of research and interpretation]. Kyiv: Institute of History of Ukraine. [in Ukrainian].
 14. Kyryllov, M. (2010, April). *Naslednyky Drevnej Rusy*. In *Russkij vestnyk* (L'vov). № 4 (139), p. 5. [in Russian].
 15. Konstantynov, A. (2004, March). *Sotsvetye dvukh kul'tur*. In *Russkij vestnyk* (L'vov). № 3 (66), p. 2. [in Russian].
 16. Motspan, A. (2007, January). *Otkuda est' poshla zemlia ukraynskaia*. In *Russkij vestnyk* (L'vov). № 1 (100), p. 7. [in Russian].
 17. *My russkye, a ne rossyiane*. (2008, April). In *Russkij vestnyk* (L'vov). № 4 (115), p. 7. [in Russian].
 18. Nedostup, A. (2011, January). *Russkaia ydeia: v poyskakh okonchatel'noj formulyrovky*. In *Russkij vestnyk* (L'vov). № 1 (148), p. 2. [in Russian].
 19. Nemenskyj, O. (2008). *Russkij myr y Russkaia zemlia: terrytorial'nyj aspekt russkoj ydentychnosti*. In *Russkaia ydentychnost' na postsovetskom prostranstve*. (pp. 32–37). Moskva: YnfoRos. [in Russian].

20. *Pro kil'kist' ta sklad naseleattia Ukrainy za pidsumkamy Vseukrains'koho perepysu naseleattia 2001 roku* [About number and composition population of Ukraine by data All-Ukrainian population census'2001 data]. Access mode: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/>, accessed 4 September 2015. [in Ukrainian].
21. *Pro kil'kist' ta sklad naseleattia Ukrainy za pidsumkamy Vseukrains'koho perepysu naseleattia 2001 roku* [About number and composition population of Ukraine by data All-Ukrainian population census'2001 data]. Access mode: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/language/>, accessed 15 September 2015. [in Ukrainian].
22. Prokhanov, A. (2007, December). *Velykaia oktiabrs'kaia vladymyroputyńskaia revoliutsyia*. In *Russkyj vestnyk* (L'vov). № 12 (111), p. 5. [in Russian].
23. Prokhanov, A. (2007, November). *Ymperskyj marsh yzbyratelej*. In *Russkyj vestnyk* (L'vov). № 11 (110), p. 2. [in Russian].
24. Prokhanov, A. (2012, December). *Messyanstvo Putyna*. In *Russkyj vestnyk* (L'vov). № 12 (172), p. 2. [in Russian].
25. Prokhanov, A. (2008, January). *Ruskaia al'ternatyva (konets epydemyy lyberalizma)*. In *Russkyj vestnyk* (L'vov). № 1 (112), p. 4. [in Russian].
26. Rebrov, Y. (2010, April). *Ne tol'ko na Ukrayne dolzhen byt' normal'nyj prezident, no y v Rossyy*. In *Russkyj vestnyk* (L'vov). № 4 (139), p. 2. [in Russian].
27. *Rossyia–Ukrayna: nuzhna novaia stratehiya*. (2011, October). In *Russkyj vestnyk* (L'vov). № 10 (157), pp. 2–3. [in Russian].
28. *Stalyna predlozhyly prychyslyt' k lyku sviatykh*. Access mode: <http://lenta.ru/news/2015/06/18/stalin/>, accessed 7 August 2015. [in Russian].
29. Terliuk, I. (1997). *Rosiiany zakhidnykh oblastej Ukrainy (1944–1996 rr.): etnosotsial'ne doslidzhennia* [The Russians of the Western Regions of Ukraine (1944–1996): ethnic and social research]. L'viv: Tsentri Yevropy. [in Ukrainian].
30. Trukhanenko, A. (2004, April/May). *Prekrasnaia neobkhodymost'*. In *Russkyj vestnyk* (L'vov). № 4 (66), p. 4. [in Russian].
31. *Ukaz Prezidenta Rossyjskoj Federatsyy o sozdannyi fonda “Russkyj myr”* (2007, August). *Russkyj vestnyk* (L'vov). № 8 (107), p. 1.
32. Fursov, A. (2012, February). *Russkyj otvet*. In *Russkyj vestnyk* (L'vov). № 2 (161), p. 2. [in Russian].
33. Shuryhyn, V. (2011, March). *Kavaler ordena Yudy*. In *Russkyj vestnyk* (L'vov). № 3 (150), p. 3. [in Russian].
34. Yazerian, H. (2004, January). *My vse russkye, a ne rossyiane*. In *Russkyj vestnyk* (L'vov). № 1 (64), p. 4. [in Russian].
35. Yarysh, O. *Rosiiia u L'vovi: bizhentsi, nenavyst' i Kain*. Access mode: http://ipress.ua/articles/rosiia_u_lvovi_bizhentsi_nenavyst_i_kain_150917.html, accessed 17 September 2015. [in Ukrainian].
36. Yashyn, V. *Oblychchiam do “Inshoho”:* *relihiina hromada UPTs (MP) v sot-siokul'turnomu prostori L'vova* [Facing the “Other”: Religious community of Ukrainian Orthodox Church of Moscow Patriarchy in the sociocultural space of L'viv]. In *Skhid-Zakhid: Istoryko-kul'turolohichnyj zbirnyk* [East/West Journal: The scholarly journal for history and culture]. (Vol. 13–14.: Special issue:

- Historical Memory and Totalitarianism: East-Central European experience, pp. 249–274). Kharkiv: LTD “HTMT”. [in Ukrainian].
37. Aberg, M. (2000). *Paradox of Change: Soviet Modernization and Ethno-Linguistic Differentiation in Lviv, 1945–1989*. Harvard Ukrainian Studies. (Vol. 24: Lviv: A city in the crosscurrents of culture, pp. 285–301). Cambridge: Harvard Ukrainian Research Institute. [in English].
 38. Bremmer, I. (1994). *The Politics of Ethnicity: Russians in the New Ukraine*. Europe-Asia Studies. (Vol. 46, № 2, pp. 261–283). [In English].
 39. Janmaat, J. (2000). *Nation-building in post-Soviet Ukraine: Educational policy and the response of the Russian-speaking population*. Utrecht: Royal Dutch Geographical Society. [In English].
 40. Matyukhina, A. (2000). *W sowieckim Lwowie. Życie codzienne miasta w latach 1944–1990*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego. [in Polish].

Дата надходження до редакції: 28.10.2016.